

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย มีกระบวนการผลิตที่ครบวงจรตั้งแต่การผลิตเส้นใย ปั่นด้าย ทอผ้า ถักผ้า ฟอกย้อมฯ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศจากการส่งออกในปี 2548 ได้ปีละกว่า 6,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือปีละประมาณ 260,000 ล้านบาท โดยเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกลำดับที่ 2 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคที่อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเพียงพอสามารถสร้างเงินและสร้างรายได้ที่ดีให้แก่แรงงานไทยในยุคนั้น ต่อจากนั้นมาในปี 2549 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ก็ได้ประสบความสำเร็จเหมือนปีที่ผ่านมาโดยมูลค่าการส่งออกได้ลดลงจากเดิมทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่มีผลกระทบกับการส่งออกหลายปัจจัย ได้แก่ การแข็งค่าเงินบาท ราคาน้ำมันอยู่ระดับสูง การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ และค่าแรงสูงทำให้เสียเปรียบคู่แข่งที่สำคัญ คือ จีน เวียดนาม และอินโดนีเซีย เป็นต้น

ต่อมาในปี 2550 ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การแข็งค่าเงินบาท เข้ามามีบทบาทอย่างมาก สำหรับประเทศไทยต้องประสบกับการชะลอตัวของภาวะการส่งออกธุรกิจ ทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงโดยอุตสาหกรรมสิ่งทอได้รับผลกระทบจากค่าเงินบาทมากที่สุด โดยเหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้โรงงานกว่า 200 แห่งต้องปิดกิจการลง รวมถึงบริษัท ไทยคิลปี อาคเนย์ อิมพอร์ต เอ็กซ์พอร์ต จำกัด เป็นโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ากีฬาชื่อดังต้องออกมาปิดประกาศเลิกจ้างหน้าโรงงานทำให้พนักงาน 6,000 ชีวิต ต้องตกงาน เป็นผู้ว่างงาน

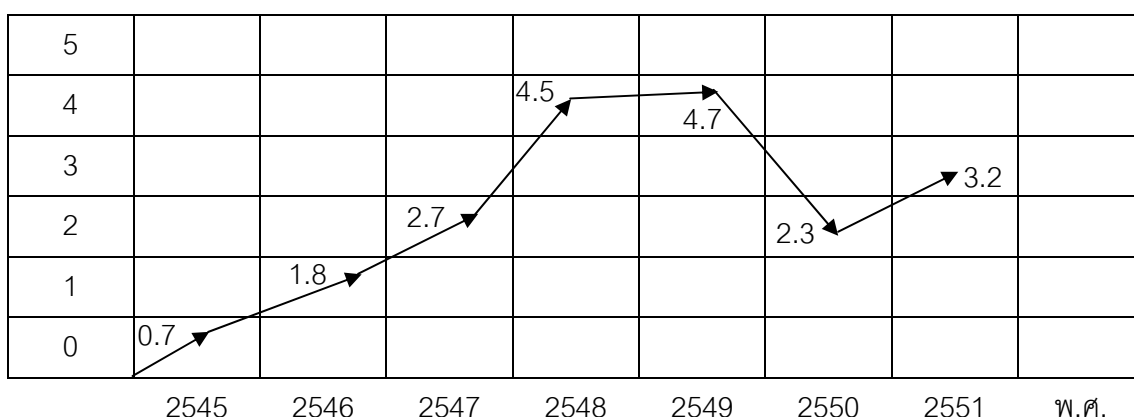
ต่อมาในปี 2551 สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยประสบปัญหาจากปัจจัยอยู่หลายประการโดยเฉพาะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากประเทศคู่แข่งที่มีค่าแรงต่ำกว่า คือ จีน และอินโดนีเซียแล้ว การที่เวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้ประเทศเวียดนามสามารถส่งออกได้โดยเสรี สามารถขยายการส่งออกได้เพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลงโดยเฉพาะตลาดหลักคือ สหรัฐฯ ทำให้การสั่งซื้อลดน้อยลงเนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลจากภาคการเงินที่ยังคงผันผวน และภาวะการถดถอยในตัวในตลาดสินเชื่อ เป็นผลมาจากวิกฤตการเงินโลก และอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นสืบเนื่องมาจากราคาพลังงานโลกและราคาสินค้าอุปโภคบริโภคหลายชนิดปรับตัวสูงขึ้นมากจากดัชนีราคาสินค้า

ผู้บริโภคสูงสุดในรอบ 23 เดือน โดยสาเหตุหลักยังคงมาจากการสูงขึ้นของราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ส่งผลให้ทั้งหมดอาหารและเครื่องดื่มสูงขึ้นดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1.1

อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปเปรียบเทียบกับปีก่อน

อัตราการแลกเปลี่ยน

ที่มา: สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า (ปี 2545 เป็นปีฐาน)

หมายเหตุ: ปี 2551 ใช้ค่าเฉลี่ยเดือน มกราคม-มีนาคม 2551 ในการคำนวณ

จากแผนภูมิดังกล่าวแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค หรืออัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย ช่วง ปี 2545-ปัจจุบัน ซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นในปีที่ผ่านมาที่พบว่าลดลงและกลับเพิ่มขึ้นมาอีกในปี 2551 ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปี 2550 ประเทศไทยมีอัตราเงินเฟ้อ 2.3 และปี 2551 มีอัตราเงินเฟ้อ 3.2 (มาลี จันทวิมลวิบูล, 2551, น. 85-86)

ภาวะเงินเฟ้อดังกล่าวทำให้ราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ สูงขึ้น เกิดความเดือดร้อนกันทั่วหน้าผู้บริโภคแบกรับภาระราคาสินค้าราคาแพงไว้ไม่ไหวต้องใช้จ่ายเงินกันอย่างระมัดระวังมากยิ่งขึ้น เมื่อประชาชนกำลังซื้อลดลง ส่งผลให้การจ้างงานลดลงตามไปด้วย เพราะแรงงานเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง (Derive demand) กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับอุปสงค์ในสินค้าและบริการที่ใช้แรงงานนั้นผลิต (อัญชลี ค้อคงคา, 2550, น. 11)

จากสภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยทำให้พนักงานโรงปิ้งในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวทำให้ยอดขายการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศน้อยลงจากเดิม อีกทั้ง

ค่าแรงของไทยสูงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทย เนื่องจากย้ายฐานการผลิตไปผลิตในประเทศคู่แข่งแทนที่มีค่าแรงที่ถูกลง และผลทางเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ประชาชนกำลังซื้อลดน้อยลง ทำให้พนักงานขาดรายได้เพราะงานน้อยลง ผู้ประกอบการบางรายถึงกับต้องเลิกกิจการ

พนักงานโรงปัก มีงานเข้าตามยอดการสั่งผลิตสินค้าทั้งในประเทศ และต่างประเทศ นั้นหมายความว่าหากความต้องการของผู้ใช้สินค้านั้นลดลง โรงปักนั้น ๆ งานก็ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งส่งผลกระทบในเรื่องของรายได้ตามมา เพราะพนักงานโรงปักส่วนใหญ่ไม่ได้มีแค่ตัวคนเดียว ยังมีภาระอื่น ๆ อีกมากมายไม่ว่าจะเป็น เรื่องการเลี้ยงดูบุตร หรือบิดา มารดา ภาระหนี้สินต่าง ๆ ทำให้พนักงานโรงปักต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤต ในเมื่อรายได้ไม่เหมือนเดิม โรงปักบางที่ไม่มีการทำงานล่วงเวลาเลย เงินส่วนที่เคยได้รับก็น้อยลง เคยรับประทานข้าวจานละ 20 บาท แต่ตอนนี้ราคาข้าวจานละ 30 บาท ค่าครองชีพทุกอย่างสูงขึ้น การปรับตัวจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยพนักงานยอมรับกับสภาพที่เกิดขึ้น แล้วพยายามหาวิธีการแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลง การปรับตัวนี้ ถือเป็นความสามารถที่สะท้อนความเข้มแข็ง เพราะหากพนักงานโรงปักสามารถปรับตัวให้เข้ากับและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็จะอยู่อย่างมีความสุข

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการปรับตัวของพนักงานโรงปักในยุคเศรษฐกิจถดถอย ว่าพนักงานโรงปักประสบปัญหา และอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่าย การทำงาน การเตรียมการเพื่อเปลี่ยนอาชีพ และการปรับตัว ของพนักงานโรงปักยุคเศรษฐกิจถดถอย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการปรับตัวของพนักงานโรงปัก

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของพนักงานโรงปักในยุคเศรษฐกิจถดถอย มีขอบเขตการศึกษาถึงพฤติกรรมและการปรับตัวของพนักงานโรงปัก มีขอบเขตการศึกษาแบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. การปรับตัวด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย ซึ่งในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้พนักงานโรงปึกต้องมีความระมัดระวังในเรื่องของการใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น พนักงานต้องปรับตัวเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและวิธีการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับสภาพการเงินที่เปลี่ยนไป
2. การปรับตัวด้านพฤติกรรมการทำงาน พนักงานโรงปึก ควรปรับตัวด้านพฤติกรรมการทำงานอย่างไรบ้าง เพื่อพัฒนาทักษะของตนเองให้ดีขึ้น สร้างเสริมประสิทธิภาพการทำงานให้ตนมีคุณค่าต่อโรงปึกมากขึ้น
3. การปรับตัวด้านการเตรียมการเพื่อเปลี่ยนอาชีพ ในยุคเศรษฐกิจถดถอย การปรับตัวเรื่องการประกอบอาชีพถือได้ว่าสำคัญมาก เพราะหากพนักงานโรงปึกต้องตกงานอย่างน้อยการปรับเปลี่ยนอาชีพยังสามารถช่วยให้ตนมีงานทำในอนาคต
4. ปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวของพนักงานโรงปึกเพื่อหาแนวทางการแก้ไขต่อไป

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ พนักงานห้องปึกของโรงปึก ก จำนวน 45 คน และโรงปึก ข จำนวน 60 คน

นิยามศัพท์

พฤติกรรม คือ การแสดงออกทางร่างกายด้วยกิริยาท่าทางต่าง ๆ และการพูด เพื่อตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่พนักงานโรงปึกปฏิบัติตัวในยุคเศรษฐกิจถดถอย ดังนี้

พฤติกรรมการใช้เงิน หมายถึง การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน และวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

- การใช้จ่ายเงิน
- การบริหารเงินให้พอใช้
- ภาระหนี้สิน
- การออม
- การหาอาชีพเสริมเพื่อหารายได้

พฤติกรรมในการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมการทำงานที่กระทำอยู่ประจำตามหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้ตนเองมีคุณค่ามีการพัฒนาในการทำงาน

- การวางแผนในการทำงาน
- การปรับตัวด้านความรู้
- ทักษะในการทำงาน
- การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา
- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

พฤติกรรมด้านการเตรียมการเพื่อเปลี่ยนอาชีพ หมายถึง การปรับตัวของพนักงานในการเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปรับเปลี่ยนอาชีพว่ามีความสนใจด้านใด หากจะต้องว่างงาน

- ความสนใจที่จะเปลี่ยนอาชีพ
- ความสามารถที่จะประกอบอาชีพด้านอื่น
- หนทางที่จะประกอบอาชีพอื่น

การปรับตัว หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเป็นจริง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ในที่นี้หมายถึง การปรับตัวด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย การปรับตัวด้านพฤติกรรมการทำงาน การปรับตัวด้านการเตรียมการเพื่อเปลี่ยนอาชีพ

โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป คือ บริษัทที่รับงานจากเจ้าของเสื้อผ้าสำเร็จรูปยี่ห้อต่าง ๆ จากต่างประเทศมาผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยผลิตภายใต้เครื่องหมายการค้าของผู้ว่าจ้าง ที่มีตราสินค้าที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศนอกจากนี้ บางส่วนเป็นการผลิตภายใต้เครื่องหมายการค้าของตนเอง โดยเสื้อผ้าแต่ละชิ้นมีลวดลายงานปักเป็นรูปแบบต่าง ๆ โรงงานเสื้อผ้าสำเร็จรูปก็จะส่งงานไปปักที่โรงปักอีกทอดหนึ่ง

โรงปัก คือ บริษัท หรือโรงงานที่รับงานจากโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่รับปักชิ้นส่วนของเสื้อผ้าครั้งละมาก ๆ เนื่องจากมีเครื่องปักขนาดใหญ่ และจำนวนหัวปักหลายหัวซึ่งเป็นระบบอัตโนมัติจึงมีศักยภาพปักงานจำนวนมาก ๆ ได้

พนักงานโรงปัก คือ พนักงานห้องปักที่ควบคุมเครื่องปัก ใส่งาน เก็บงาน ตัดเส้นด้ายปัก ต่อเส้นด้าย เปลี่ยนด้ายล่าง ซึ่งทำงานอยู่ในโรงปัก ก และ ข ที่ตอบแบบสอบถาม

ยุคเศรษฐกิจถดถอย หมายถึง ช่วง พ.ศ. 2549-2551 เป็นช่วงระยะเวลาที่
อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยได้รับผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ